

YAZAR MURAT GÜLSOY:

Bu bir özgürleşme mücadelesi

'Tarihin çarkları hem çok büyük, hem de paslı; onları istediğimiz yöne çevirmek pek kolay değil ama her yaptığımız katkının da önemli olduğunu söyleyebiliriz'

YAĞMUR YAĞMUR

'Köplerim nerede? Kimim ben? Nereye at-
tım?' Hepimizin cevap aradığı; ucu deliliğe
uzanan sorular... Murat Gülsöy'un son romanı
'Gölgeler Ve Hayaller Şehrinde'ki Fuat: "Onlara
boşuna kıztım Alex. Ateşe verdim her yeri. Of-
kem kendimeydi, biliyorum. Hiçbir yer yok be-
nim için. Onları kışkırtıyorum. Kendinden emin
insanları. Herkesin bir evi, bir toprağı var. Ben
gökyüzünde uçan kimsesiz bir tohumum. Bütün
rahimler ölü benim için."
diyor. Kitap, Meşrutiyet'in
ilanından hemen sonra
götürüyor okuyucuyu. Türk
asıllı bir Fransız gazetecinin
Paris'ten köklerinin bulun-
duğu İstanbul'a olan yolculu-
ğunu, Osmanlı'nın en çalkantılı
dönemindeki gözlemlerini
muhabir olarak aktarmasını
ve köklerini arayışını anlatı-
yor... Doğu ile Batı arasındaki
sıkışıklığı yarattığı büyük
çatışma, demokrasi mücadelesi,
kökler, aidiyet, tutunamama,
kimlik, delilik, sansür, akıl tu-
tulması, intihar gibi konuları
akıcı ve kendine has bir üslupla ele
alıyor Murat Gülsöy. Kendisiyle
'Gölgeler Ve Hayaller Şehrinde'ni,
Türkiye'nin 100 yıllık demokrasi
mücadelesini, geçmişin bugüne olan yansımaları
ve edebiyatı konuştuk.

'Gölgeler Ve Hayaller Şehrinde'yi yaz-
maya ne zaman karar verdiniz?
Gerçek, tarihi bir kişiliği anlama çabasıyla
çıkıtım yola. Çocukken bir ansiklopedide
karşılaşmıştım Beşir Fuat'la. Olumsuz bir
figürdü biraz. "İlk Türk Materyalist" baş-
lığı altında o efsanevi intiharından söz edi-
liyordu. İntiharından çok, intihar ederken
hissettiklerini yazmasıydı ilginç ve ürperti-
ci olan. Henüz bir ortaokul öğrencisiyken
bu okuduklarım bende derin iz bıraktı. Yıllar
geçtikçe bu ilginç kişiliği daha yakından
tanıma arzusu hiç yok olmuyordu. Tarihiçi
bir dostumun dediği gibi "herkes gün gelir
tarih okumak mecburiyetinde hisseder",
bende de son yıllarda özellikle on doku-
zuncu yüzyıla bir merakla. Bunları okumak
o döneme ait merakımı kamçılıdı. Beşir Fuat
ile ilgili bir roman yazmalıydım.

'Araştırma aşaması ne kadar sürdü ve
hangi kanallardan yararlandınız?
Beşir Fuat'ın yazıklarını okumakla başla-
dım Amacım Beşir Fuat'ı yazmaktı Araş-
tırmacı Orhan Okay'ın çalışması başu-
cumdum. Zamanla tasarı aşamasında Beşir

Fuat'ı yazmaktansa onun izini sürmeye
kaydığım fark ettim. Kurgu da çok farklı
bir biçimde kendini dayattı. İki yıla yakın
bir ön araştırma süresiyle bir buçuk yılda
roman çıktı ortaya.

'Biçimsel anlamda bu çalışmayı siz nasıl
tanımlıyorsunuz?
Mektup roman. Çevirmenin okura yazdığı
notu da katarsak belge roman. 18. yy'dan

beri çok revaçta olan, fark-
lı bakış açılarını verirken
inandırıcılığı artırmak için
kullanılan bir yöntem. Ben
bu biçimin romanın ruhunu
çok iyi yansıttığımı düşün-
düm. 1908'de ya-
şayan insanların konu-
şmalarını bugünün diliyle
yazmak hiç inandırıcı
olmayacaktı. Yazarken,
özellikle kahramanları-
nın neyi nasıl ve hangi
cümlelerle düşündük-
lerini çok önemsiyo-
rum, hatta dünyayı
kurmaya oradan baş-
lıyorum.

'Beşir Fuat'ın ne
kadar Fuat'la yaansdı,
ne kadar 'Gölgeler ve Hayaller' şehrinde
muallakta kaldı?

Beşir Fuat ile Fuat arasındaki ilişki; bir ba-
ba-öğül ilişkisinin farklı bir bağlamı. Elde
olmaksızın kuşaklar arasındaki devamlılık
ve çatışmalara gidiyoruz. Fuat'ın babası ile
çatışması mümkün değil, çünkü yıllar önce
ölüp gitmiş fakat bir meselesi; kendisinin
babasının ne derece devamı olduğu. Aslin-
da Beşir Fuat'la da o dönemde de hesaplaş-
mamız henüz tamamlanmış değil...

'Osmanlı'nın en çalkantılı dönemlerine
tanıklık ediyor Fuat karakteri... Bir yan-
dan da kişisel tarihinin izlerini sürüyor...
Karanlık yanlarıyla yüzleşiyor yaptığı yol-
culuk sırasında... Kendi köklerine hem
aşına hem de yabancı...
1908 çok önemli bir dönüm noktası. 20. yü-
zyıla ya da bugünü anlamak için mutaka 19.
yüzyıla bakmak gerekli. Modernitenin tüm
kurumlarının kurulduğu yıllar. Bir yandan
da ulus-devletlere giden yolda atılan kanlı
adımlar görüldü. Bilim, felsefe, teknoloji,
insan hakları anlamında muazzam bir iler-
lemeden söz edilirken dünya savaşlarına da
adım adım yaklaşılıyor. Tabii İstanbul özel
olarak bu karmaşanın ortasında gitgide kay-
beden bir şehir. Fuat'ın geldiği İstanbul da
bu kaybedişin, çöküşün delirici karanlığına

yaşıyor. Fuat kişisel trajedisini yaşarken İstan-
bul'da kendisinininki yaşıyor...

'İki trajedi üst üste biniyor...'

Roman benim de kendime sorduğum so-
ruları başka bir düzlemde değerlendiriyor;
Kimim ben? İçine doğduğum, tanıdığım,
bildiğim ve hatta kendini yeniden üret-
mesine hizmet ettiğim kültür ile ilişkim
nedir? Burası neresi? Doğu Roma'nın baş-
kenti mi? Bizans mı? Osmanlı mı? Türk
mü? Yabancılaşma duygusu. Hepsini bu ro-
manda Fuat'ın araştırdığı meseleler...

'Romanda, Fuat, iki kültür arasında sıkış-
mış... Toplumsal kutuplaşmalar, kül-
türlere benzerlik ve uçurumlar, sansür,
iktidar... Bugün Türkiye'de birçok
şeyin değişmediğini görüyoruz. Kırılma
noktalarımız çok sert...'

Doğu-Batı meselesi bitmiş değil, önceki
gibi de değil. Avrupa Birliği'ne girme arzu-
suyla Doğu köklerinden kopma korkusu at
başı gidiyor. Örneğin o zaman İstanbul'un
nüfusunun sadece yarısı Müslüman Türk.
Gerisi Rum, Ermeni, Yahudi, levanten, Batılı...
Osmanlı da Balkan ülkesi, Ortadoğu
ülkesi değil. Yine de şimdikine çok ben-
zeyen bir medeniyet çatışması yaşanıyor.
Denilebilir ki Batılılaşma kazandı, Cum-
huriyet'le birlikte Türkiye Batılı anlamda
modern devlet aygıtını kurdu, doğrudur;
ama bunun bir de bedeli oldu. Yüzlerce
yıldır Osmanlı medeniyetini ayakta tutan
gayri Müslim unsurlar tasfiye edildi.

'Türkiye'nin demokratikleşme süreci-
ne ve özellikle de Gezi Direnişi ve
sonrasına yaşananlara baktığımız-
da çıkan tabloyu nasıl değerlendi-
riyorsunuz?

Gezi Direnişi ne ilkti ne de son
olacak. Özgürleşme mücadelesi
son olmaz. Hep daha demokra-
tik, daha özgür, daha onurlu bir
ortamda yaşamak istiyor insanlar;
bunun için de savaş veriyorlar. Mu-
hatapları değişse de talepler hiç
değişmiyor. İktidar olanlar mu-
arızlarını tasfiye ettikleri zaman
rahata ereceklerini, ülkeyi itirazsız
yönetebileceklerini hayalini ku-
rarlar. Fakat hiç beklenmedik an-
larında insanlar başkaldırıyorlar.

İstanbul tüm hikâyeleri sabırla dinler

'İstanbul kozmopolitliği dışında
nasıl bir şehir ya da sadece
şehir mi sizce?

İstanbul'un eski halini ucundan
yakalamış biri olarak şanslıyım.
70li yıllarda değişimin dalgaları
henüz bu kadar sert değildi.
Şimdi o kadar güçlü ki taş taş
üzerinde bırakmıyor. Sokaklar,
semtler, mahalleler yok oluyor,
yerlerine yenileri geliyor. 70li
yıllardan bu yana yaşadığım
İstanbul'da değişmeyen tek şey
buranın insanlarının hep başka bir
verden geldiği olgusu. Herkesin,
ama herkesin İstanbul'a geldiği
bir tarih vardır. Kendisi değilse
babası, babası değilse dedesi... O
yüzden de İstanbul'da herkesin
anlatacağı başka yerlerin
hikâyeleri vardır. İstanbul bütün
bu hikâyeleri sabırla dinler.
Gelenler anlatırlar, anlatırlar ve
anlatırken unutmakta olduklarının
farkına bile varmazlar, bir süre
sonra anlatırları İstanbul'un
hikâyesi olur.

'İçten içe bir Ahmet Hamdi Tanpınar ko-
kusu sezinleniyor eserde... Katılır mısınız?
Doğu-Batı meselesi denilince elbette önce
Ahmet Hamdi Tanpınar gelir akla. Beşir Fuat
hakkında "bilim mistiği" tanımlamasını yapan
da Tanpınar'dır yine. Kendisine de küçük
bir selam yolladım romanda, anarokrik bir
şekilde küçük bir rolü oldu. Tabii sadece
Tanpınar değil, iki kültür arasında kalmanın
yarattığı gerilim ve yozlaşmayı Oğuz Atay
da, Orhan Pamuk da eserlerinin merkezine
yerleştirmiştir.